

Гайдиш М. І., ст. магістратури факультету здоров'я, фізичної культури і спорту; науковий керівник – Сотник Ж. Г., к.фіз.вих., доцент (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ШЛЯХИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ФУТБОЛУ У РЕГІОНАХ

***Анотація.** У статті висвітлено значимість футболу для суспільства, особливості розвитку футболу в світі та Україні. Проаналізовано програми популяризації футболу серед населення. Охарактеризовано діяльність спортивних організацій, які сприяють розвитку футболу у Володимирецькому районі Рівненської області. Зазначено умови популяризації цього виду спорту у регіоні, особливості розвитку футболу через впровадження різноманітних програм для молоді.*

***Ключові слова:** футбол, популяризація, програми.*

***Abstract.** The article highlights the importance of football for society, the peculiarities of football development in the world and in Ukraine. The programs of popularization of football among the population are analyzed. The activity of sports organizations that promote the development of football in Volodymyrets district of Rivne region is covered. The conditions of popularization of this kind of sport in the region, features of football development through introduction of various programs for youth are specified.*

***Key words:** football, promotion, programs.*

Футбол давно переріс рамки звичайного спорту. На сьогоднішні день футбол як соціальне явище – є одним із факторів розвитку суспільства в світі, зокрема в Україні. Свідченням чого є діяльність всіх команд прем'єр-ліги, де значна роль відводиться гуманітарній місії, а також, коли підрастаюче покоління бере приклад з футбольних знаменитостей. Більшість напрямів «неспортивної» діяльності спортивних команд підтримується спеціальними програмами ФІФА. Популярність футболу робить любого представника цього виду спорту справжнім лідером суспільної думки, тому міжнародні футбольні організації віддають перевагу у застосовуванні цього потенціалу з метою популяризації здорового способу життя, боротьбі з проблемами людства (голод, катастрофи, захворювання). І навіть зірки, які завершили спортивну кар'єру, продовжують гуманітарні місії [1]. Реалізація гуманітарної місії спортивних футбольних організацій демонструє єдність духовного і фізичного розвитку особистості.

Значимість футболу для суспільства та розвитку різних форм колективної взаємодії, формуванні соціальних ліфтів, інституту управління талантами недостатньо оцінена і признана. Футбол – це більше чим гра. Цей вид спорту став повноцінною сферою діяльності і повинен розглядатися як єдність і зв'язок різних за своєю сутністю галузевих процесів: виробництва, відтворення, функціонування, розвитку, управління і використання продуктів діяльності всіх тих, хто створює футбол.

Особливості розвитку футболу на сучасному етапі висвітлені у дослідженнях Байрачного О., Ніколаєнко В. [2], в яких проаналізовані сучасні тенденції розвитку футболу на основі аналізу ігор головних змагань серед клубних команд і національних збірних; представлені відмінності особливості розвитку сучасного футболу; вказано на необхідність своєчасної корекції окремих складових системи підготовки футболістів.

Статична модель Волкової А. Н. [3] популяризації виду спорту включає; 1) широке суспільне признание виду спорту (масовість, престижність, належне освітлення в засобах масової комунікації, розвинена інфраструктура і достатнє фінансування виду спорту, високі затребуваність й інтерес до нього з боку підростаючого покоління); 2) високий імідж виду спорту, його відповідність клімато-географічним і економічним умовам країни; 3) здоров'язберігальний характер тренувально-змагальної діяльності; 4) красота і видовищність виду спорту, які підкріплені високими досягненнями вітчизняних спортсменів; 5) традиційний вид спорту для країни, включення до програми олімпійських ігор; 6) відсутність гендерних обмежень; 7) гармонія виду спорту з вродженими якостями чоловіків та жінок.

Мета статті полягає у визначенні умов поляризації футболу як виду спорту в регіонах України.

Відповідно до визначеної мети в статті реалізуються такі завдання:

- проаналізувати програми популяризації футболу в світі та Україні;
- висвітлення діяльності організацій, які сприяють розвитку футболу у

Володимирецькому району.

Одним із головних завдань ФІФА, УЄФА завжди були розвиток футболу, його захист і популяризація.

Найбільш відомими програмами популяризації футболу у світі є:

- «Спорт ради миру» (проти дія військовим конфліктам, расизму);
- «Футбол для надії» (запобігання наслідків війни, проблеми біженців, всіх видів дискримінації);
- «Футбол на благо планети» (зниження негативного впливу на навколишнє середовище, популяризація енергетичних ефективних технологій);
- «Футбол для стійкого розвитку» (робота з молоддю, її соціалізація, інтеграція, захист прав дітей, розвиток екології);
- «Спорт без абака» (проти дія розповсюдженню куріння та інших шкідливих звичок).

У 2017 році УЄФА запускає програму UEFA ASSIST для здійснення обміну досвідом з іншими футбольними конференціями. Девіз програми UEFA ASSIST – «Підтримка ваших успіхів». Сутність програми полягає у наданні практичної допомоги, проведенні різноманітних заходів, які спрямовані на розвиток футболу. Вона складається з чотирьох основних елементів, кожен з яких повинен надавати суттєву допомогу асоціаціям і конфедераціям в світі:

- Освіта та обмін досвідом. Ціль програми – розповсюдження знань та передового досвіду за допомогою експертів, а також через доступ до навчальних програм;

- Розвиток юнацького футболу. Програма UEFA ASSIST передбачає надання талановитій молоді можливість збагатитися досвідом офіційних матчів, познайомитися з різними культурами і прийняти участь у юнацьких турнірах;

- Інфраструктура. UEFA ASSIST надає підтримку проектам по розвитку футбольної інфраструктури, реалізація якої дасть швидку допомогу національним асоціаціям та іншим конфедераціям.

- Допомога національним асоціаціям УЄФА. UEFA ASSIST підтримує і заохочує європейські національні асоціації, які бажають заснувати, і реалізувати власні програми допомоги за межами Європи.

У 2019 році було заявлено про старт в Україні проекту UEFA GROW – футбол для всіх, і рівні можливості кожному. Така програма успішно вже функціонує в Польщі, Білорусі та Румунії. Мета проекту спрямована на збільшення кількості людей для занять футболом, з 1 % від чисельності населення до середніх для асоціацій УЄФА 3,4 %. Новий стратегічний план UEFA GROW включає в себе розвиток аматорського, дитячого та жіночого футболу, футболу для людей з інвалідністю та ветеранів.

Серед завдань проекту – залучити якомога більшу кількість українців до заняття футболом завдяки організації масових заходів, тренінгів та створення справжньої футбольної громадськості [4]. Поки що він реалізується в трьох обласних федераціях футболу, а саме в Київській, Івано-Франківській та Дніпропетровській.

З моменту свого запуску у 2015 році UEFA GROW надає допомогу національним асоціаціям по всьому континенту популяризувати футбол по всій Європі завдячуючи використанню проведених досліджень, аналізу ринку і висновків галузевих фахівців для розробки стратегічних планів і нарощування потенціалу. УЄФА GROW розробляє довгострокову концепцію «Футбольні федерації майбутнього», яка демонструє зобов'язання УЄФА у забезпеченні подальшого стійкого розвитку футболу в Європі. Мета «Футбольних федерацій майбутнього» – це представити УЄФА та іншим членам футбольної родини платформу для розробки стратегій і підвищення ефективності для вирішення важливих завдань, таких як підвищення рівня участі, максимізації бізнес-потенціалу і побудові міцних відносин з болільниками.

«Футбольні федерації майбутнього» признають унікальність кожної національної асоціації з врахуванням її розміру, ресурсів, конкретних стратегічних пріоритетів і більш широкого соціально-економічного і культурного середовища.

Концепція «Футбольні федерації майбутнього» була розроблена при участі UEFA і в співпраці зі всіма 55 національними асоціаціями при участі 40 представників галузі й приблизно такої кількості зовнішніх консультантів із сфери бізнесу, корпоративних відносин і спорту.

Одним із шляхів популяризації футболу в Україні є залучення дітей до систематичних занять цим видом спорту завдяки впровадженню варіативного модулю «Футбол» для учнів середнього та старшого шкільного віку, проведення позакласної роботи.

Протягом останніх десяти років були розроблені електронні мультимедійні програми: «Шкільний футбол», «Твоє здоров'я – в твоїх руках», «Футбол і здоров'я», «Футбол – джерело здоров'я», «Методичні матеріали для підготовки юних футболістів», «Відбір на початкових етапах підготовки юних футболістів»; навчально-методичні посібники: «Поважай своє здоров'я», «Fair Play – Чесна гра», «Фізичне виховання учнів 1–11 класів у процесі занять футболом», які містять теоретичний матеріал, методики навчання елементам технічних, тактичних дій у футболі, фото і відеоматеріали, розробки з самостійного вивчення елементів тактики [5].

Програма розвитку фізичної культури і спорту у Володимирецькому районі Рівненської області на період до 2020 року спрямована на пропаганду здорового способу життя, профілактику захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприянню досягнення фізичної та духовної досконалості, формуванню патріотичних почуттів [6]. У цій програмі приділяється значна увага розвитку футболу у Володимирецькому районі. Виконання програми дало змогу забезпечити збереження та реконструкцію існуючих спортивних об'єктів, створенню розгалуженої мережі сучасних спортивних споруд, зокрема футбольних полів зі штучним покриттям, які відповідають національним і міжнародним стандартам.

Футбол стає невід'ємною частиною розвитку фізичної культури та масового спорту у фізичному вихованні навчальних закладів Володимирецького району. Результатом є введення в усіх школах району третього уроку з футболу; відкриття спеціалізованих спортивних класів з футболу на базі загальноосвітніх навчальних закладів; забезпечення проведення позакласної роботи за допомогою функціонування гуртків та секцій з футболу у сільській місцевості.

Важливим чинником для розвитку фізичної культури і спорту у Володимирецькому районі є створення умов для проведення занять та спортивно-масових заходів. На території району функціонує 1 стадіон, 40 футбольних

полів, 106 спортивних майданчиків, включаючи 4 майданчики зі штучним покриттям (смт. Володимирець, с. В.Цепцевичі та с. Полиці), 10 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять та 28 спортивних залів [7]. У районі працює комплексна дитячо-юнацька спортивна школа Володимирецької районної ради. Відділеннями школи охоплено 723 школярі загальноосвітніх навчальних закладів. У спортивній школі працює 19 тренерів – викладачів.

Спільно з Володимирецькою районною федерацією футболу в районі на високому рівні проводяться районні змагання з футболу, який є найбільш масовим видом спорту в районі. В сезоні 2019 року участь в чемпіонаті та кубку району участь взяли команди 15 населених пунктів району, що є третім показником в області. Проведено спільне засідання сектору молоді та спорту райдержадміністрації та Володимирецької районної федерації футболу, на якому підводилися підсумки футбольного сезону 2019 року, проведено нагородження призерів та переможців, а також розглянуто пропозиції щодо розвитку футболу в районі на 2020 рік.

Управління освіти, молоді та спорту Володимирецької районної адміністрації разом з Володимирецькою районною федерацією футболу, районною організацією всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» агропромислового комплексу України проводять спортивні змагання з футболу, створюють умови спортсменам-учням для успішного поєднання навчання і тренування.

Розвиток футболу в Володимирецькому районі відбувається завдяки проведеним змаганням та заняттям футболом із залученням населення району, формуванні здорового способу життя різних верств населення, насамперед залучення дітей молодшого та середнього віку. Спортивний клуб «Рафалівка» в сезоні 2019 року посів третє місце в чемпіонаті області з футболу серед команд першої ліги.

Впровадження футболу відбувається завдяки проведенні різноманітних заходів, зокрема фестивалів. Вдруге у 2019 році проходив Міжнародний дитячо-юнацький фестиваль футболу серед юнаків 2008 року народження та молодших з нагоди Дня селища Володимирець. Участь у фестивалі взяло понад 150 юних футболістів з Рівненської (КЗ «Володимирецька КДЮСШ», ДЮСШ У. О. м. Вараш, КДЮСШ «Ізотоп», ДЮСШ «Костопіль», ДЮСШ «Сарни»), Волинської (ДЮСШ «RESPECT» Маневичі, ДЮСШ № 2 м. Луцьк, ДЮФК «Атлетік» Цумань), Хмельницької (КДЮСШ «ЕНЕРГЕТИК» м. Нетішин) областей та команда НСЗ «ДЮСШ – СТОЛІН» Республіка Білорусь. Крім самих футбольних змагань проводилися футбольні конкурси серед юних футболістів та тренерів.

Дівочий футбол на Володимиреччині пропагується з 2002 року, саме тоді у Володимирецькій комплексній дитячо-юнацькій спортивній школі були відкриті перші відділення дівочого футболу, першими тренерами яких були Анатолій Босик та Петро Годунок.

З нагоди Дня фізичної культури і спорту (вересень, 2020) Рівненська обласна державна адміністрація відзначила кращих спортсменів та тренерів. Відзнаку Української асоціації футболу вручили директору Володимирецької комплексної дитячо-юнацької спортивної школи Олександрю Грубуню.

Таким чином, вважаємо, що розвиток футболу потребує значних зусиль задіяних у цьому процесі фахівців, а також відповідного організаційного, наукового, методичного і матеріального забезпечення. На цей час матеріальне забезпечення складного процесу спортивної галузі з боку держави не може забезпечити необхідні умови для ефективного його здійснення, але є можливість залучити до цього додаткові кошти завдяки тісній співпраці з підприємствами і організаціями, які спроможні надати футболу фінансову підтримку. В майбутній період необхідно винайти можливості подальшого розвитку футболу в Володимирецькому районі, як одного з найбільш доступних і масових видів спорту, що дозволяє одночасно вирішувати проблему збереження здоров'я населення. Не менш важливим є проведення внутрішніх спортивних змагань, які спрямовані на розвиток футболу, а у подальшому підготовки провідних спортсменів.

1. Общественная миссия футбола. URL: <http://fc-barcelona.com.ua/obschestvennaya-missiya-futbola/> (дата звернення: 10. 10. 2020). 2. Ніколаснко В., Байрачний О. Особливості розвитку футболу на сучасному етапі. *Теорія і методика фізичного виховання*. 2012. № 3. С. 17–20. 3. Волкова А. Н. Педагогическая технология популяризации олимпийских видов спорта, не пользующих интересом у подростков: автореф. дис. к. пед. наук. Москва. 2018. 25 с. 4. УЄФА і УАФ розпочинають спільний проєкт під назвою УЄФА GROW. URL: <https://footballua.tv/ua/news/69994-uefa-i-uaf-nachinayut-sovmestnyu-proekt-pod-nazvaniem-uefa-grow> (дата звернення: 10. 10. 2020). 5. Ткаченко С. М. Проблема збереження здоров'я на уроках футболу в школі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2014. Вип. 118 (3). С. 276–278. 6. № 241 Про Програму розвитку фізичної культури і спорту у Володимирецькому районі на період до 2020 року. URL: <http://www.volodrdra.gov.ua/pro-programu-rozvytku-fizychnoyi-kultury-i-sportu-u-volodymyretskomu-rajonu-na-period-do-2020-roku/>. (дата звернення: 10.10.2020). 7. Звіт голови Володимирецької районної державної адміністрації про діяльність райдержадміністрації за 2019 рік. URL: <http://www.volodrdra.gov.ua/20040-2/> (дата звернення: 10.10.2020).